

KUNSTZONE

KZ

NO. 02 MAART 2021

**DIVERSITEIT
EN INCLUSIE**

GEEN ONDERWERP,
MAAR WAARDE

TIJDSCHRIFT VOOR KUNST EN CULTUUR IN ROTTERDAM

Jeugdmuziekgezelschap Oorkaan speelt jaarlijks zo'n 200 theatrale concerten, ook over de grens, en bereikt rond de 40.000 bezoekers, waaronder ruim 9.000 kinderen die doorgaans geen toegang vinden tot (live) uitgevoerde klassieke muziek. Rondom de producties worden educatieve programma's ontwikkeld; soms zijn er op school workshops. De groep werkt altijd met professionele musici, zoals slagwerkgroep Percossa, het Nieuw Amsterdams Klarinet Kwartet of Trio Diamanda. Dat dit goed uitpakt, blijkt niet alleen uit het enthousiasme van de kinderen, maar ook uit de prijzen en nominaties van de afgelopen jaren. Vorig jaar was er opnieuw een internationale Young Audiences Music Award voor *Kriebel*, een coproductie met De Nationale Opera & Ballet, en Philharmonie Luxembourg.

Bij Oorkaan, al 20 jaar actief en in 2009 gefuseerd met de stichting Oorproeven uit Den Bosch, werkt sinds 2015 Caecilia Thunnissen, regisseur en artistiek directeur. 'Ik kom uit het volwassenencircuit, studeerde Theaterwetenschappen en Regie & Acteren en werkte als freelancer in projecten variërend van opera tot film. Ook was ik dansdramaturg van Dance Company Nanine Linning in Duitsland en regisseerde Wagneropera's met het Koninklijk Concertgebouworkest. Ik was vooral bezig de musici de orkestbak uit te krijgen en hen op het podium te ensceneren. Bij Oorkaan voel ik mij als een vis in het water en komt mijn speelsheid, lichtheid en humor goed van pas. Ik hanteer er nu de Oorkaanmethode.'

OORKAANMETHODE

Deze werkwijze heeft Thunnissen gedefinieerd op basis van haar ervaring met het regisseren van musici en wat was gemaakt bij Oorkaan. 'Zo sprak onder andere de voorstelling *Cellostorm* me aan: alleen musici staan op het podium, er wordt niet gesproken en de muziek vertelt het verhaal. Vanuit de abstractie zoeken we

ACHTER DE SCHERMEN

AUTEURS: HENK LANGENHUIJSEN EN LARA BROEKMAN

ENTHOUSIASTE EN BETOVERDE KINDEREN, DIE 'HUN OREN UIT KIJKEN', DAT IS WAT LIVEMUZIEK VERMAG. IN *ACHTER DE SCHERMEN*, EEN SERIE OVER HET MAAKPROCES, VERTELT CAECILIA THUNNISSSEN VAN OORKAAN OVER DE THEatraLE CONCERTEN VAN DIT JEUGDMUZIEKGEZELSCHAP. DANIEL VAN KLAVEREN GAAT IN OP DE KEUZES DIE HIJ MAAKTE BIJ *ORFEO*, EEN MUZIEKTHEATERVOORSTELLING VOOR KINDEREN VAN THEATER SONNEVANCK EN DE NEDERLANDSE REISOPERA.

Kriebel, Oorkaan, Nationale Opera & Ballet en Philharmonie Luxembourg. Fotografie: Sebastien Grebille

naar een theatrale gebeurtenis, zonder dat het anekdotisch wordt. De musici worden bij Oorkaan getraind in hun theatrale spel; ze hebben doorgaans niet geleerd een performance neer te zetten. Regie- en makersopleidingen werken altijd vanuit een tekst of concept, nooit vanuit de muziek. Samen met trainers Gerindo

Kartadinata, Esther Snelder en Jochem Stavenuiter, één van onze makers, geef ik nu ook masterstudenten van het ArtEZ-conservatorium les in onze werkwijze.

KIJKEN MET JE OREN

Thunnissen benadrukt dat Oorkaan geen muziektheater,

maar theatrale concerten maakt. 'Tegen een regisseur zeg ik altijd dat ze geen verhaal in hun hoofd moeten hebben. Het muzikerepertoire is leidend; de musici spelen alles uit het hoofd en van daaruit gaan we de vloer op en zoeken we naar handelingen. Zo ontstaan scènes. Als je met een verhaal begint, krijgt de muziek een ondersteunende functie en dat wil ik omdraaien. Kinderen hoeven van mij ook niet het verhaal te kunnen navertellen; ze ervaren de muziek en kijken met hun oren. Ik wil kinderen laten kennismaken met de complexiteit van muziek en hen in de akoestische ruimte laten stappen, waarin ze hun emoties kunnen projecteren, op hun eigen manier in beweging komen en hun smaak ontwikkelen.'

De kracht van een liveoptreden is volgens Thunnissen ongeëvenaard. 'We hebben een aanbod gekregen om een livestream met zeven camera's tot stand te brengen, maar dat hebben we afgewezen. Een driedimensionale ervaring met echte instrumenten kan nooit benaderd worden. Wel zijn we bezig met hoorspelen die we online aanbieden. Nieuwe producties staan nu door corona niet op de planning, wel gaan eerder gemaakte producties in reprise. Ook willen we een eigen ensemble oprichten, een combinatie van westerse en niet-westerse instrumentalisten die we dan vier jaar lang kunnen trainen en begeleiden.'

ORFEO

Alles gaat goed in het leven van Orfeo. Hij is een succesvolle popster. Zijn fans aanbidden hem en het mooiste meisje van de wereld, Eurydice, is zijn vriendin. Kort om, Orfeo is 'on top of the world'. Maar dan slaat het noodlot toe. Eurydice wordt gebeten door een giftige slang en sterft. Orfeo weigert dit te geloven en wil haar terug. Maar daarvoor moet hij wel naar de

onderwereld. De voorstelling *Orfeo* (vanaf 8 jaar) van Theater Sonnevance en de Nederlandse Reisopera ging in 2018 in première, dit jaar (2021) gaat de productie in reprise.

Ik spreek met regisseur en bewerkster van het stuk Daniël van Klaveren over het maakproces van de voorstelling. Waarom *L'Orfeo*?

Van Klaveren: '*L'Orfeo* (van Claudio Monteverdi, eerste opvoering 1607) is de allereerste opera ooit en leent zich muzikaal goed voor een bewerking. Hele delen muziek zijn als het ware 'gezongen monoloog' en dat maakt het heel speelbaar'. Van Klaveren wilde niet de dood centraal stellen in *Orfeo*, maar de vraag hoe om te gaan met dingen die je niet in de hand hebt. Dat is een actueel thema legt de regisseur uit: 'Het lijkt in deze tijd soms alsof je pas meetelt wanneer je succes hebt, terwijl het leven natuurlijk niet alleen maar over rozen gaat. Die kant van het leven is ook belangrijk om te vertellen aan kinderen. *Orfeo* gaat over dat wat je niet in de hand hebt. Hoe deal je daarmee in het leven?'

KNUTSELPERIODE

De voorstelling ontstond uit een samenwerking tussen acteur Bart Sietsema, zangeres Merlijn Runia, muzikant & componist Christoph Mac-Carty en regisseur Daniël van Klaveren. Het creatieproces van de muziek verliep grotendeels tijdens de repetities. Van Klaveren noemt het een 'knutselperiode'. De originele melodieën zijn behouden, maar wat er onder de melodie zit is muziek van de verschillende stijlen. 'Een soort 'barok met popakkoorden. *Orfeo* als rockopera.' Ook in de zangstijl wordt er gewisseld tussen klassieke zang, pop en jazz. Daarnaast bevat de originele opera ook koorzang. Met twee spelers op het toneel is een groot koor natuurlijk lastig te maken, daarom wordt

Vreemde streken. Dorkaan en Trio Diamonds. Fotografie: Bart Grietens

Orfeo. Theater Sonnevance en de Nederlandse Reisopera. Fotografie: Samne Pepper

"ORFEO GAAT OVER DAT WAT JE NIET IN DE HAND HEBT. HOE DEAL JE DAARMEE IN HET LEVEN?"

er gebruik gemaakt van een loopstation, waardoor er ter plekke meerstemmigheid wordt opgebouwd. Van Klaveren vertelt dat op deze momenten in de voorstelling kinderen altijd misstil worden. Alsof ze worden betoverd door de harmonie van de muziek. *Orfeo* is voor hem veel meer muziektheater dan opera. 'Vanwege de nabijheid en de kracht van de muziek. Die brengt op een hele directe manier emoties teweeg.'

REPRISE

Hoe om te gaan met tegenslag blijkt in de huidige coronacrisis een actueel thema dan ooit. Ook voor kinderen. Het is een bijzondere samenloop van omstandigheden, want de reprise stond al gepland voor 2021 en is niet op het repertoire gezet in verband met corona. 'De thematiek is nu extra herkenbaar', zegt van Klaveren. 'De voorstelling wordt misschien hier en daar aangescherpt, maar

niet radicaal veranderd.' *Orfeo* is een flexibele productie en wordt met weinig middelen in de theaters en op scholen gespeeld, voor zestig leerlingen per keer. In de theaters geldt (op het moment van schrijven, red.) de beperkende maatregel van maximaal dertig mensen publiek. Het is misschien niet ideaal maar Van Klaveren blijft positief: 'We zijn allang blij dat we kunnen spelen, dat we dit mooie verhaal kunnen vertellen.'